

Володимир Свістак

студент спеціальності «Агрономія»,

освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Каденюк О.С.**

д.і.н., професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

СОЦІАЛЬНО-МАТЕРІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕЛЯНСЬКИХ РОДИН НА ПРИКЛАДІ КРАСИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Період з 1991 і до 2017 року характеризується однією з найскладніших соціально-економічних проблем в умовах трансформації аграрного сектору України до ринкової економіки, формування ринку праці та функціонування сфери зайнятості, адже перехід від командно-адміністративної системи до ринкової в країні супроводжувався поступовим зростанням рівня та тривалості безробіття, розвитком вимушеної неповної та неформальної зайнятості.

Особливо болісно трансформації економічного сектору позначилися на життєдіяльності українського села та його мешканців, оскільки внаслідок реструктуризації колгоспно-радгоспної системи та створення нових організаційно-правових форм підприємств, заснованих на приватній власності, багато українських селян не тільки втратили роботу, а й позбулися основних ціннісних орієнтирів свого світогляду.

Також варто зауважити, що початок 2000-х років характеризувався величезними масштабами безробіття що сягало 1,4 млн. чоловік [1]. Стосовно гендерних особливостей, то втратило роботу більше жінок, ніж чоловіків. Незатребуваними у агросекторі виявилися насамперед професії агрономів, зоотехніків, ветеринарних лікарів і фельдшерів.

Крім того, на початку 2000-х рр. активізувалася діяльність великих землевласників аграрного ринку – агрохолдингових структур, які протягом

першого десятиліття XXI ст. забезпечили зайнятість лише п'ятої частини працездатного українського населення. Таким чином орієнтація бізнесових гігантів на виробництво комерційних експортних культур і згортання трудомісткий галузей рослинництва та скорочення великої кількості підприємств найменш прибуткового тваринництва залишили без роботи значну частину сільського населення. До того ж власниками агрохолдингів було штучно занижено витрати на оплату праці селянам, що негативно позначилося на матеріальному становищі селян.

Наслідком стало те, що постійні проблеми із зайнятістю населення, втрата ним робочих місць та постійні економічні негаразди в країні вкрай негативно позначилися на рівні добробуту селян. Сільське господарство стало для сільських дітей та молоді неперспективною сферою діяльності, а саме село – неprestижним місцем проживання.

Після 1991 р. під час процесу реформування економіки України відбулися зміни у соціально-професійному складі працездатного населення України. Майже на 98% скоротилася кількість колгоспників і робітників радгоспів. Водночас зросла кількість членів колективних сільськогосподарських підприємств та селянських спілок. У 1997 р. вони становили 78% усіх товаровиробників. З'явилися нові категорії: підприємці та наймані робітники. Сформувались нові прошарки, які в подальшому стали базовою основою середнього класу: фермери, орендарі, члени акціонерних товариств, працівники сільських підприємств [2, С. 147].

Але нові прошарки не могли забезпечити нормальний розвиток своїх господарств, постійно скорочувався обсяг виробленої сільськогосподарської продукції: її обсяг у 2000 р. склав 70% від рівня 1991 р. Внаслідок неефективності сільське господарство стало одним з головних факторів розкручування інфляційної спіралі. Поглибилася диспропорція між цінами на сільськогосподарську й промислову продукцію: з 1990 р. розрив на користь

останньої збільшився у п'ять разів. Отже, за роки незалежності Україна втратила економічного потенціалу майже в 2 рази більше, ніж за роки Другої світової війни [3, С. 115].

У сільській місцевості в 2000-х роках спостерігався процес старіння кадрового потенціалу, тому що люди похилого віку відчуваючи постійні матеріальні проблеми були змушені додатково працювати. А наймолодша вікова група (15–28 років), відмовлялася працювати у сільському господарстві.

Підтвердженням цього є дані соціологічного дослідження «Молодь на порозі самостійного життя», яке у 2003 р. провів Український інститут соціальних досліджень серед молоді 16–17 років. За його результатами виявилось, що серед старшокласників сільських навчальних закладів лише 11% хотіли б у майбутньому жити в селі, тоді як 25% – у столиці, 22% – у великому місті. Дана тенденція спостерігалась і у селах Красилівського району, більшість випускників цих років живуть у Києві або у обласному центрі, результатом стало зменшення чисельності населення. Наприклад, у селі Веселівка цього ж району станом на 01.01.2016 р. на площі 206,3 га кількість населення становило 182 людини, дітей дошкільного віку – 8, шкільного віку – 14, а громадян пенсійного віку – 61. Схожа картина прослідковується і у інших селах району. Так у селі Западинці кількість населення у цей період становить 779 осіб, тоді як громадян пенсійного віку – 272 [4, С. 8–13].

Станом на 01.01.2016 р. на території Веселівської сільської ради було зареєстровано СТОВ «Агросвіт» та ФГ «Дон-2005», які не потребували великої кількості людей. Саме тому населення працездатного віку шукало роботу в обласному та районному центрах, відстань до яких майже однакова і є чудове транспортне сполучення, і станом на 01.01.2016 р. у сільській раді було зареєстровано 207 осіб працездатного віку і 5 людей – на обліку в центрах зайнятості. Загалом у сільськогосподарському виробництві працює 8 осіб.

З погіршенням транспортного сполучення, це ми можемо спостерігати на прикладі Западинської сільської ради, збільшується кількість організацій, які створюють робочі місця. Так, усього є 379 осіб працездатного віку, в населеному пункті працює 38, загалом у сільськогосподарському виробництві працює 8 осіб [5, С. 5–6].

Проаналізувавши ці дані, можна сказати про те, що рівень зайнятості сільського населення дуже низький, в першу чергу через малу задіяність працездатних осіб у сільськогосподарському виробництві через діяльність агрохолдингів.

На території Западинської та Веселівської сільських рад функціонує два потужних агрохолдинга: ФГ «Житниця» (відділення) та агрохолдинг «Мрія» відповідно. Їх діяльність вимагає малої кількості робітників, що впливає на матеріальну забезпеченість жителів села, і кошти, які вони надають на благоустрій села, не порівнюється з площами, якими вони користуються.

Отже тема добробуту селянських родин залежить безпосередньо від зайнятості працездатного населення, а сільська місцевість періоду незалежності внаслідок реформування аграрного сектору постійно мала проблеми, пов'язані із цим. Їх основна причина полягала в істотному зменшенні функціонування колективних сільськогосподарських підприємств, які масово почали звільняти працівників. Крім того, на початку XXI ст. з'явилися агрохолдинги, що залучали до роботи лише невелику частину сільського населення. Ситуацію доповнили кризові явища в культурно-побутовій інфраструктурі, що залишили без роботи велику частину сільських працівників цієї сфери.

Період незалежності приніс також зміни у структурі доходів селян, вагому частину якого становили заробітні плати і пенсії. При цьому на фоні трансформаційних процесів розмір заробітної плати в сільській місцевості значно знизився, а розмір пенсій постійно відставав від розміру мінімального

прожиткового рівня, через що більшість селян стали значно біднішими, адже часто не могли дозволити собі придбати товари першої необхідності та ліки.

Перелік використаних джерел

1. Масштаби, форми й основні напрямки сучасних міграційних процесів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/32973/>.
2. Каденюк О.С., Коломієць С.С. Аграрна історія України/ – Кам'янець-Подільський: Абетка. – 2008. – 292 с.
3. Скворцова І.А. Сільські поселення Хмельниччини на шляхах реформування: модернізація чи деградація? / І.А. Скворцова, І.В. Рибак // Наука й економіка. – Випуск 2 (30). – Хмельницький, 2013. – С. 110–116.
4. Паспорт територіальної громади Веселівської сільської ради Красилівського району Хмельницької області. – 17 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://krasylivrada.km.ua/?dep=1&dep_up=1&dep_cur=52
5. Паспорт територіальної громади Западинської сільської ради Красилівського району Хмельницької області. – 14 с.

Валентин Шевчук

студент спеціальності «Професійна освіта»,
освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Чухно Л.А.**

к.п.н, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ДО ПИТАННЯ ПРО ВЕЛИКІ ШКОЛИ ФРАНЦІЇ

Загалом Великі школи були від початку за своїм призначенням спеціалізованими школами і склали могутній корпус держави. Університет займав швидше місце обробки культури, поширення ідей і залишається на сьогодні об'єднанням функцій членів вільних професій та приватного сектору, навчальної підготовки ліцеїв.

На кінець 70-х років у Франції нараховувалось п'ять ліцеїв (Севр, Лонжерон, Енгієна, Тулуза, Марсель), які керувалися наступними дидактичними установками: